

1 - SINIF O‘QUVCHILARIDA ODOB - AXLOQ QOIDALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Turg’unova Gulsoraxon Mirmuxsin qizi

Sharof Rashidov tumani 6- maktab

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang‘ich ta‘lim bosqichida, xususan, 1-sinf o‘quvchilarida odob-axloq qoidalarini shakllantirishning pedagogik ahamiyati, mazmuni va samarali metodik yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, o‘qituvchi va ota-onaning hamkorligi, dars jarayonida axloqiy tarbiyani tashkil etish shakllari va usullari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: odob-axloq, axloqiy tarbiya, 1-sinf o‘quvchilari, pedagogik metodlar, boshlang‘ich ta‘lim.

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti barkamol, ma‘naviy yetuk, axloqan pok avlodni tarbiyalashni taqozo etadi. Bu jarayonning poydevori aynan boshlang‘ich ta‘lim bosqichida qo‘yiladi. Ayniqsa, 1-sinf o‘quvchilarida odob-axloq qoidalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki ushbu yosh davrida bolalarning xulq-atvori, munosabatlari va ijtimoiy tajribasi endigina shakllana boshlaydi. Boshlang‘ich sinfda axloqiy tarbiya berish orqali bolalarda kattalarga hurmat, tengdoshlariga mehr, tartib-intizomga rioya qilish, mas‘uliyat va halollik kabi sifatlar rivojlantiriladi. Shu bois, 1-sinf o‘quvchilariga odob-axloq qoidalarini singdirishda maxsus metodik yondashuv zarur.

1. Odob-axloq tushunchasining mazmuni

Odob-axloq – bu insonning jamiyatda o‘zini tutish me‘yorlari, xulq-atvori, muomala madaniyati va ijtimoiy munosabatlar majmuasidir. Axloqiy tarbiya esa bolalarda ijobiy xulqiy sifatlarni shakllantirish, yomon odatlardan yiroq bo‘lishga o‘rgatish jarayonidir.

1-sinf o‘quvchilari uchun odob-axloq qoidalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

kattalar bilan salomlashish va hurmat bilan muomala qilish;

sinfda va maktabda o‘zini tutish qoidalariga amal qilish;
do‘stlari bilan ahil bo‘lish;
tartib-intizom va tozalikka rioya qilish;
o‘qituvchini diqqat bilan tinglash.

2. 1-sinf o‘quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlari

1-sinf o‘quvchilari 6–7 yoshda bo‘lib, bu davrda ularning tafakkuri aniq-obrazli xarakterga ega bo‘ladi. Ular ko‘proq ko‘rish, eshitish, o‘yin orqali bilim va tarbiya oladilar. Shu sababli axloqiy qoidalarni quruq nasihat orqali emas, balki hayotiy misollar, o‘yinlar, sahnalashtirish va ertaklar asosida tushuntirish samarali hisoblanadi.

Bolalar bu yoshda kattalarga, ayniqsa, o‘qituvchiga taqlid qiladilar. Shuning uchun o‘qituvchining shaxsiy namunasi axloqiy tarbiyada muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

3. Odob-axloq qoidalarini shakllantirish metodlari

1-sinf o‘quvchilarida odob-axloq qoidalarini shakllantirishda quyidagi metodlardan samarali foydalanish mumkin:

1. Suhbat metodi.

Axloqiy mavzularda qisqa va tushunarli suhbatlar tashkil etish bolalarda to‘g‘ri xulqni anglashga yordam beradi. Masalan, “Yaxshi bola qanday bo‘ladi?”, “Nima uchun salomlashamiz?” kabi savollar asosida suhbat olib boriladi.

2. Namuna ko‘rsatish metodi.

O‘qituvchi va ota-onaning o‘z xulqi bilan namuna bo‘lishi bolalar tarbiyasida muhim rol o‘ynaydi. O‘quvchi kattalarning harakatlarini kuzatib, ularga taqlid qiladi.

3. O‘yin metodi.

Rolli o‘yinlar, sahnalashtirish orqali bolalarga axloqiy qoidalar oson va qiziqarli tarzda singdiriladi. Masalan, “Mehmon kutish”, “Do‘stlar bilan muomala” kabi o‘yinlar.

4. Rag‘batlantirish metodi.

Bolalarni yaxshi xulqi uchun maqtash, rag‘batlantirish ularni ijobiy xatti-harakatlarga undaydi. Bu metod bolalarda o‘ziga ishonchni oshiradi.

4. O‘qituvchi va ota-onaning hamkorligi

1-sinf o‘quvchilarida odob-axloq qoidalarini shakllantirish faqat maktab bilan cheklanib qolmasligi kerak. Ota-onalar bilan doimiy hamkorlikni yo‘lga qo‘yish muhim ahamiyatga ega. Maktabda o‘rgatilgan axloqiy qoidalar oilada ham mustahkamlanishi lozim.

Ota-onalar farzandiga mehr bilan, sabr-toqat bilan yondashib, o‘z xulqi orqali unga namuna bo‘lishi zarur. Maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlik bolalarda barqaror axloqiy sifatlarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, 1-sinf o‘quvchilarida odob-axloq qoidalarini shakllantirish ta’lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayonda o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda samarali metodlardan foydalanish, o‘qituvchi shaxsiy namunasi hamda ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish muhimdir. To‘g‘ri tashkil etilgan axloqiy tarbiya kelajakda jamiyat uchun foydali, ma’naviy yetuk shaxsni voyaga yetkazishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. — Toshkent, 2005.
2. Ochilov M. Pedagogik nazokat va odob-axloq. — Toshkent, 2012.
3. Jo‘rayeva T. U. Boshlang‘ich sinflarda axloqiy tarbiya masalalari. — Toshkent, 2020.
4. Internet manbalari:
www.tarbiyaviy.uz
www.in-academy.uz
www.scholar.kokanduni.uz boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi